

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І КІРАўНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 39 (589)

Чацвер, 14 лістапада 1946 года.

Цана 50 кап.

29-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі

Даклад А. А. ЖДАНОВА на ўрачыстым паседжанні Маскоўскага Савета 6 лістапада 1946 года

Таварышы!

Сёння працоўныя Савецкага Саюза святкуюць 29-ю гадавіну соцыялістычнай рэвалюцыі ў нашай краіне.

У мінулым годзе мы адзначалі наша вялікае свята неўзабаве пасля пераможнага заканчэння Айчынай вайны, якая завяршылася разгромам спачатку нямецкіх фашыстаў, а затым і японскіх імперыялістаў. 1945 год увайшоў у гісторыю, як год вялікай перамогі савецкага народа і другіх свабодналюбных народаў над сіламі фашызма і агрэсіі. 1946 год з'явіўся першым пасляваенным годам. Савецкі народ, выйшаўшы пераможцам з смертнай барацьбы з

фашысцкімі агрэсарамі і вярнуўшыся да мірнай працы, накіраваў усе свае сілы на ліквідацыю цяжкіх вынікаў вайны, на далейшае ўмацаванне і развіццё сацыялізма. У барацьбе за ажыццяўленне гэтых задач савецкія людзі, як і ў гады Айчынай вайны не шкадуць сіл і працы, праяўляючы высокае ўсведамленне агульнанародных, агульнадзяржаўных інтарэсаў. Савецкі народ, абавязаны на несакрушальную сілу сацыялістычнага ладу, самааддана перамагаючы цяжкасці пасляваеннага часу, паспяхова ідзе па шляху, які ўказаў нам Ленін, па якому вядзе нас таварыш Сталін. (Апладысменты).

ажыццёва сацыялістычную рэканструкцыю нашай народнай гаспадаркі. У гады вайны яна планавана мабілізавала ўсе рэсурсы краіны на патрэбы фронту. Так і цяпер Савецкая дзяржава паводле новага пяцігадовага плану арганізуе работы па аднаўленню і далейшаму развіццю народнай гаспадаркі СССР. У новым пяцігодным плане вялікіх работ, які павінен адрэагаваць і рушыць далей СССР, як сацыялістычную дзяржаву, што мае вялікія поспехі, знойдзе вартае прыстасаванне сваіх сіл, здольнасцяў і таленту кожнага савецкага грамадзяніна — мужчына і жанчына. (Апладысменты).

Савецкія людзі прызываліся стаць агульнанародны дзяржаўны інтарэс вышэй за ўсе. Яны прызываліся лічыць агульную справу сваёй надзеянай асабістай справай. Вось чаму савецкі народ успрымаў новы пяцігодны план, як баявую праграму, якая адпавядае яго кроўным жыццёвым інтарэсам. Паўнасць стваральнай працы ахапіў мільёны людзей. Па ўсёй краіне разгарнулася сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне і перавыкананне пяцігадовага плана. Савецкія людзі ў сваім імкненні наперад вышукваюць новыя шляхі і магчымасці для далейшага ўздыму ўсіх галін народнай гаспадаркі і культуры. Дружба народаў СССР, якая ўмацавала і загартавалася ў баевых выпрабаваннях, з'яўляецца магчымым сродкам уздыму і росквіту народнай гаспадаркі і культуры ў мірных умовах.

Таварыш Сталін гаварыў: «Савецкія людзі на чале з камуністычнай партыяй не пашкадуць сіл і працы для таго, каб не толькі выканаць, але і перавыканаць новую пяцігодку».

Цяпер усе бачыць, што гэтыя натхнёныя словы нашага правядыра з поспехам ажыццяўляюцца.

Першыя вынікі аднаўлення нашай народнай гаспадаркі ўжо ў наўнасці. Ажывае паранена ворагам зямля, з руін узнікаюць адраджаемыя заводы, фабрыкі, шахты, калгасы, саўгасы, школы, вышэйшыя навучальныя ўстановы і навуковадаследчыя ўстановы. З пачатком глыбокага задавалення краіна дэдаваецца аб аднаўленні і пуску ў ход прадпрыемстваў, які створаны за гады даваенных пяцігодак і цяпер зноў адраджаюцца з паялішчаў і руін. Зноў уступілі ў строй дзейных прадпрыемстваў Сталіградскі і Харкаўскі трактарныя заводы, Ніжне-Сырская гідрэлектрастанцыя, Беларуска-Балтыйскі канал і многія іншыя буйнейшыя прадпрыемствы. Узнімаюцца на ногі металургія Поўдні. Уведзены ў дзеянне домы на Канстанцінаўскім, Макеўскім заводах і на заводзе імя Дзяржынскага. Набліжаецца тэрмін пуску аднаўляемага Дняпроўскага, Данбас, зусім разбураны немцамі, упушчана ідзе па шляху аднаўлення даваеннага ўзроўню здабычы вугалю. Адраджэнне гэтых прадпрыемстваў вітае народ, амаль як уваскрэшанне з мёртвых, бо беда, да якіх межаў разбураныя яны былі дэдаваны фашысцкімі вылюдкамі і якіх цяжкасцямі каштавала савецкім людзям, каб слаўныя імяны гэтых прадпрыемстваў зноў заваявалі ў бліскучым спісе ўвечаных працоўнымі подзвігамі дзейных фабрык і заводаў Савецкага Саюза.

(Працяг на 2-й стар.)

Першы пасляваенны год

За мінулы год наша савецкая краіна аднавіла мірнае сацыялістычнае развіццё. Савецкая дзяржава перабудоўвае народную гаспадарку адваедна ўмоў і задач мірнага часу. Уся наша работа праходзіць пад знакам выканання ўказанняў таварыша Сталіна аб бліжэйшых задачах Савецкай дзяржавы. «Мы павінны, — гаварыў таварыш Сталін, — у найкарацейшы тэрмін залчыць раны, нанесеныя ворагам нашай краіне, і аднавіць даваенны ўзровень развіцця народнай гаспадаркі з тым, каб значна пераўзыйсі ў бліжэйшы час гэты ўзровень, узяць матэрыяльны добрабыт народа і яшчэ больш умацаваць ваенна-эканамічную магучасць Савецкай дзяржавы».

Кожны з нас разумее, што гэтыя задачы нялёгка. Нямецка-фашысцкія захопнікі нанеслі велізарныя страты савецкай гаспадарцы. Фашысцкія варвары разбурылі і спалілі дзесяткі тысяч прамысловых прадпрыемстваў, саўгасаў, калгасаў і МТС, разбурылі ўсю сетку чыгунак у заходняй частцы нашай краіны. Фашысты спустошылі і ператварылі ў пустыню цэлыя раёны краіны, знішчылі здабыткі шматгадовай напружанай працы савецкіх людзей, пакінулі без прытулку мільёны савецкіх грамадзян. У гісторыі нашай Радзімы не было яшчэ вайны, якая забралі-б так многа квітнеючых чалавечых жыццяў і прынеслі такія нечуваныя спустошэнні гарадам, сёлам, прамысловасці, транспарту і сельскай гаспадарцы, як мінулая вайна. Усвая іншая, нават самая буйная сучасная капіталістычная дзяржава, пацярпеўшы такія страты, была-б адхінута на дзесяткі год назад і ператварылася-б у другарадную дзяржаву. Але з Савецкім Саюзам гэтага не здарылася. З другой сусветнай вайны Савецкі Саюз выйшаў моцным і магучым. У адрозненні ад капіталістычных дзяржаў наша краіна перайшла да мірнага будаўніцтва без якіх-небудзь крызісаў або патрасенняў. А, між тым, вядома, што другая сусветная вайна нанесла Савецкаму Саюзу нямерна большыя страты, чым якой-небудзь іншай краіне з тых, якія ваявалі супроць гітлераўскай Германіі. Я ўжо не гавару аб такіх дзяржавах, як Злучаныя Штаты Амерыкі і Англія, тэрыторыя якіх не падлягла акупацыі варожых войскаў і перад якімі не стаяць тэма задач пасляваеннага аднаўлення народнай гаспадаркі. І тым не менш пасляваенны перыяд звязаны ў гэтых краінах з вялікімі эканамічнымі і палітычнымі крызісамі.

У капіталістычных краінах пераход ад вайны да мірнага часу выклікаў рэзкае звужэнне рынку, падзенне ўзроўню вытворчасці, закрыццё прадпрыемстваў, рост беспрацоўя. Вядома, напрыклад, што ў Злучаных Штатах Амерыкі аб'ём прамысловай вытворчасці ў 1946 годзе скараціўся ў параўнанні з 1943 годам больш, чым на адну трэцюю частку, а колькасць беспрацоўных па афіцыйным дэдзеных перавысіла 3 мільёны чалавек.

Наша краіна не ведае такіх з'яў. Пераход ад вайны да міру ў Савецкім Саюзе, дэмабілізацыя ў сувязі з гэтым значным кантынгентаў Савецкай Арміі, змяншэнне ў тры разы ваеннага бюджэта, пераход фабрык і заводаў на мірную прадукцыю не суправаджаецца ў нас закрыццём фабрык і заводаў, згортаннем вытворчасці і з'яўленнем беспрацоўя. Савецкі народ упэўнена ідзе наперад, не бяжучы ўзнікнення эканамічнага крызіса і беспрацоўя, бо ён абавязаны на іншую, больш высокую, сацыялістычную сістэму арганізацыі гаспадаркі, якая не ведае ні крызісаў, ні беспрацоўя.

Гэта не значыць аднак, што пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі СССР можа абысціся без ахвяр з боку рабочых, служачых і сялян дзеля агульнай справы. Трэба мець на ўвазе, што без сур'ёзных ахвяр немагчыма ліквідаваць цяжкую спадчыну вайны — разбуранне і спустошэнне — і аднавіць народную гаспадарку.

Аднак гэты ахвяры не могуць ісці ні ў якае параўнанне з ахвярамі з боку рабочых і служачых капіталістычных дзяржаў, якія надзвычай вялікія, паколькі капіталісты не бяруць на сабе клопатаў у справе пасляваеннага аднаўлення, перакладаючы ўсё цяжар выключна на плечы рабочых, сялян і служачых. Гэты цяжар выцягваюць перш за ўсё, у велізарным росце беспрацоўя і выкідання мільёнаў рабочых і служачых з прадпрыемстваў.

У нас няма і не будзе беспрацоўя. Гэта дае велізарную палёжку для рабочых і служачых нашай краіны. У нас няма ўласцівай капіталізму анархіі вытворчасці, якая прыводзіць да чаргавання перыядаў уздыму і крызісаў, што ўзрушваюць да асновы ўсю сістэму гаспадаркі і ствараюць пастаянную няўпэўненасць у заўтрашнім дні ў працоўных. Наша гаспадарчае жыццё накіроўваецца народна-гаспадарчым планам.

У гады даваеннага мірнага будаўніцтва Савецкая дзяржава па адзінаму плану

паслядоўна адстаівае справу ўстаўлення трымалага, справядлівага і дэмакратычнага міру. Мудрая знешняя палітыка Савецкай дзяржавы выклікае гарачыя сімпаты ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Прапановы савецкай дэлегацыі, унесеныя тав. Молатавым на сесіі Генеральнай Асамблеі Аб'яднаных нацый аб усеагульным скарачэнні ўзбраенняў і аб забароне вытворчасці і скарачэння атамнай энергіі ў ваенных мэтах, адпавядаюць міралюбным імкненням народаў і накіраваны на ўмацаванне міжнароднага супрацоўніцтва.

Мы, як і ўсе працоўныя нашай Радзімы, гарача адобравем і поўнасцю падтрымаем, таварыш Сталін, Вашы адказы па важнейшых пытаннях міжнародных адносін.

Вашы шчырыя і існыя адказы, якія прагучэлі на ўвесь свет, зрываюць маскі з падпальчыкаў новай вайны і яшчэ мацней згуртоўваюць дэмакратычныя сілы для барацьбы за мір і бяспеку народаў.

Дарэгі наш настаўнік і правядыр!

Ад імя ўсіх працоўных Масквы, мы запэўніваем Вас, што будзем няспына змагацца за выкананне і перавыкананне новага пяцігадовага плана, за ўздым матэрыяльнага добрабыту і культуры нашага народа.

Мы будзем дамагацца палёўнага павышэння прадукцыйнасці працы, правядзці найстражэйшую эканомію матэрыялаў, энергіі, грашовых сродкаў, зніжаць сабекошт прадукцыі, усмярны павышэнне капітальных сродкаў для выкавання і перавыканання пяцігодкі.

Разам з усімі працоўнымі Савецкага Саюза мы будзем умацоўваць магучасць нашай дзяржавы, яе ўзброеныя сілы, як важнейшую гарантыю мірнай стваральнай працы і далейшых поспехаў сацыялістычнага будаўніцтва.

Няхай жыве і квітнее наша Савецкая Радзіма!

Няхай жывуць вялікі савецкі народ, яго доўбленая Армія і Ваенна-Марскі Флот!

Няхай жыве Савецкі ўрад!

Слава натхніцелю і арганізатару нашых перамог — партыі большэвікоў!
Слава геніяльнаму правядыру народаў, Генералісіму Савецкага Саюза, нашаму роднаму Іосіфу Вісарыянавічу Сталіну!

Старшыні Савета Міністраў Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік таварышу СТАЛІНУ І. В.

Дарэгі Іосіф Вісарыянавіч!

Урачытае паседжанне Маскоўскага Савета дэпутатаў працоўных з партыйнымі і грамадскімі арганізацыямі сталіцы, прысвечанае 29-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі, ад імя працоўных г. Масквы і Маскоўскага гарнізона шле Вам, геніяльнаму кіраўніку Савецкай дзяржавы, правядыру і настаўніку народаў, палымянае, сардэчнае прывітанне!

Год, што мінуў з часу 28-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі, вызначыўся гістарычнымі падзеямі ў жыцці нашай Радзімы.

Выбары ў Вярхоўны Савет СССР, якія адбыліся ў лютым 1946 года, зноў прадэманстравалі высокае маральна-палітычнае адзінства савецкага народа, які выказаў поўную падтрымку ўсёй палітыцы большэвіцкай партыі і Савецкага ўрада і аднадушна прагаласавалі за блок камуністаў і беспартыйных.

Вярхоўны Савет СССР разгледзеў і зацвердзіў пяцігадовы план аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі Савецкага Саюза на 1946—1950 гады. Гэты план паклаў пачатак вырашэнню тых грандыёзных задач, якія Вы, Іосіф Вісарыянавіч, вызначылі ў сваёй гістарычнай прамове 9 лютага 1946 года, паказваючы савецкім людзям шлях да новага ўздыму эканамічнай магучасці Савецкай дзяржавы, да далейшага росквіту навукі і культуры, да поўнай перамогі камунізма ў нашай краіне.

Першыя месяцы барацьбы народаў савецкай краіны за новую пяцігодку ўвянчаліся выдатнымі поспехамі. Аднаўлены сотні прадпрыемстваў, тысячы калгасаў, пабудаваны новыя заводы, домы, электрастанцыі. Павялічылася выцяжка металу, паднялася здабыча вугалю і нафты. Наша прамысловасць разгортвае вытворчасць тавараў шырокага ўжытку, што будзе садзейнічаць пашырэнню таваразвароту.

А я рады паведаміць Вам, родны таварыш Сталін, што, у выніку разгортвання сацыялістычнага спаборніцтва, прадпрыемствы Масквы і Маскоўскай вобласці перавыканалі вытворчую праграму дзесяці месяцаў і вядуць настойлівае барацьбу за дэтэрмінавае выкананне плана 1946 года.

У той час, як у капіталістычных краінах пасля вайны закрываюцца многія заводы, выкідаюцца на вуліцу мільёны беспрацоўных, у Савецкім Саюзе прамысловасць развіваецца хуткімі тэмпамі і патрабуе ўсё новых і новых папаўненняў рабочай сілы. У бігучай пяцігодцы на ўвесь рост стаяць задачы падрыхтоўкі рабочых кадраў, стварэння магучых працоўных рэзерваў у нашай краіне.

Падзей велізарнай палітычнай важнасці з'яўляецца прыняцце Саветам Міністраў СССР і Цэнтральным Камітэтам партыі пастановаў аб мерах па далейшаму арганізацыйна-гаспадарчаму ўмацаванню калгасаў. Гэтае мудрае рашэнне дапаможа хутчэй і лепш выканаць задачы пяцігадовага плана па аднаўленню і развіццю сельскай гаспадаркі ў нашай краіне.

Уся дзейнасць Савецкага ўрада і нашай партыі прасякнута клопатамі аб добрабыце народа, аб патрэбах працоўных. Гэтыя клопаты мы, масквічы, адчуваем на кожным кроку. Велізарныя зоркі выдзелены на працяг работ па рэканструкцыі сталіцы ў новай пяцігодцы. Закончыма будаўніцтва газаводу Сератаў — Масква, пачатак па Вашай ініцыятыве ў дні Вялікай Айчынай вайны. Увод у строй газаводу ў некалькі разоў павялічыць рэсурсы газа ў Маскве, што садзейнічае палепшэнню бытовых умоў працоўных сталіцы. Разгарнуліся вялікія работы і ў іншых галінах гарадской гаспадаркі Масквы.

Згуртаваны вакол большэвіцкай партыі і свайго вялікага правядыра таварыша Сталіна, савецкі народ працуе герачна і самааддана. Ён ідзе на ахвяры і стойка пераносіць цяжкасці і нястачы, выкліканыя вайной. Народ разумее, што гэтыя цяжкасці часова і пераходныя.

Партыя выхоўвае наш народ у духу большэвіцкай ідэянасці, непахіснай веры ў свае сілы. Важнейшай зброяй у справе ўмацавання камуністычнага выхавання працоўных з'яўляюцца пастановы Цэнтральнага Камітэта партыі па пытаннях літаратуры і мастацтва. Гэтыя гістарычныя пастановы — наша праграма па выхаванню моладзі і ўсяго савецкага народа ў духу біязмейнай любові да сацыялістычнай Радзімы, у духу адданасці вялікай справе Леніна — Сталіна.

Савецкі Саюз, які адіграў вырашальную ролю ў разгроме фашысцкіх агрэсараў,

У К А З Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Аб узнагароджанні народнага паэта Беларусі Якуба КОЛАСА (Міцкевіча К. М.) Ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга

За выдатныя заслугі ў галіне літаратуры, у сувязі з 40-годдзем літаратурнай дзейнасці, узнагародзіць народнага паэта Беларусі Якуба Коласа (Міцкевіча К. М.) ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
Н. ШВЕРНІК,
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль
11 лістапада 1946 г.

29-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі

Даклад А. А. ЖДАНОВА на ўрачыстым паседжанні Маскоўскага Савета 6 лістапада 1946 года

(П Р А Ц Ь Г)

Адначасова ідзе вялікае новае будаўніцтва. Будуюцца і часткова пущаны ў ход новыя машынабудаўнічыя і металургічныя заводы, узводзяцца ў строй шахты, электрастанцыі, чыгуначныя пуці, прадпрыемствы тэкстыльнай, хімічнай і многіх іншых галін прамысловасці. Аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі суправаджаецца не тэхнічным пераўзбраеннем. Валавая выпрацоўка прамысловасці па грамадзянскай прадукцыі за першыя тры кварталы 1946 года ў параўнанні з тым-жа перыядам мінулага года ўзрасла на 19 процантаў. Сярэднесутачная пагруза на чыгуначным транспарце за той-жа перыяд узрасла на 12 процантаў.

Шырокі фронт разгарнуўся ў раёнах, якія пацярпелі ад нямецкай акупацыі, работа па аднаўленню разбураных сёл і гарадоў, культурных устаноў.

Аднак усё гэта толькі першыя крокі, калі прыняць пад увагу памеры разбуранняў і аб'ём наступных аднаўленчых работ. Таварыш Сталін указвае, што для аднаўлення спустошаных нямецкімі акупантамі раёнаў патрэбна ішчыць — сем год, калі не больш.

Мінулы год паказаў, што наша краіна мае вялікія магчымасці хутка рухацца наперад. Аднак на шляху выканання пяцігоднявага плана нам належыць пераадолець нямаля цяжкасцей.

Перавод народнай гаспадаркі з ваенных рэжым на рэйкі мірнага развіцця ўжо сам па сабе ўяўляе немалы цяжкасці эканамічнага, арганізацыйнага і тэхнічнага парадку. Калі ўлічыць да таго-ж, што наша дзяржава не можа абмежавацца толькі выкарыстаннем існуючай вытворчай базі, што яна, апрача таго, мае на ўвазе аднавіць і развіць вытворчую базу прамысловасці, так і ўсіх іншых галін народнай гаспадаркі, то зразумелым будзе, якіх велізарных матэрыяльных і грашовых выдаткаў патрабуе выкананне гэтай задачы. Паводле плана мовай пачытаюць адны толькі цэнтралізаваныя капітальныя ўкладанні ў народную гаспадарку павінны склаці больш 250 мільярдаў рублёў. Каб забяспечыць гэтыя выдаткі, мы павінны ўмацоўваць і развіваць сацыялістычныя метады гаспадарання, рэжым эканоміі і гаспадарчых разлік, рашуча накіравацца з безгаспадарчасцю, раздурнымі штатамі, высокім сабекоштам прадукцыі і мабілізаваць нашыя ўнутраныя рэсурсы, усе крыніцы накіраваныя для патрэб аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі.

Некаторыя нашы гаспадаркі да гэтага часу не разумеюць, што рэжым эканоміі, аб якім неадразавава таварыш Ленін і Сталін, не кароткатэрмовая кампанія, а ўласны сацыялізм метад гаспадарання. Совецкія людзі абавязаны заўсёды памятаць гэтыя ўказанні і няўхільна кіравацца імі ў сваёй рабоце.

Пераход на мірныя рэйкі развіцця мае на ўвазе таксама адмену картачнай сістэмы і вяртанне да нармальнага таваразаварту. Картачная сістэма з'яўляецца немінучым злом, калі вядзецца вялікая вайна і калі даводзіцца ламаць народную гаспадарку, маючы ёй аднабаковы ваенны характар, і ісці на мноства цэн і скарачэнне спажывання ў тылу, каб забяспечыць рэгулярнае снабжэнне арміі на фронце. Калі вайна закончыцца і армія дэмабілізавана — патраба ў картачнай сістэме адпаае і мноства цэн робіцца злом. Гэтае зло павінна быць адкінута для таго, каб вярнуцца да нармальнага таваразаварту і ўсебаковага развіцця вытворчасці і спажывання. Засуха ў раздз абласцей, скарачэнне дзяржаўных запасаў прадуктаў харчавання запатрабавалі перамяшчэння адмены картачнай сістэмы з 1946 года на 1947 год. Запатрабавана таксама цэлы рад неабходных пераходных мер з мэтаю збліжэння высокіх камерцыйных цэн і закладаў ціх пайкоўных цэн для таго, каб стварыць умовы для адмены ў 1947 годзе картачнай сістэмы і ўвядзення адзіных цэн.

Совецкі ўрад улічваў цяжкасці ўзніцця пайкоўных цэн і разумеў, што тут патрэбны будуць сур'ёзныя ахвяры з боку рабочых, служачых і сялян, што без такіх ахвяр не магчыма ліквідаваць цяжкую спадчыну вайны і аднавіць падарваную народную гаспадарку.

Совецкі ўрад прыняў рад мер да пакрыцця страт мала-і сярэдне-аплачваемых рабочых і служачых шляхам павышэння ім заробатнай платы.

Задача разгортвання таваразаварту і пашырэння вытворчасці тавараў шырокага спажывання з'яўляецца прадметам асобных клопатаў і ўвагі Совецкай дзяржавы. Калі мы хочам падтрымаць умовы для паслядоўнага зніжэння адзіных дзяржаўных цэн, якія будуць узведзены ў сувязі з адменай картачнай сістэмы, дык вышальным сродкам з'яўляецца значнае пашырэнне выробу прадметаў шырокага спажывання, кааперацыйнай і мясцовай прамысловасці. Неабходна таксама выкарыстаць усе крыніцы для развіцця таваразаварту, разгарнуць, лобяць з дзяржаўным гандлем, кааперацыйны гандаль у гарадах і рабочых пасёлках. Чым шырэй будзе разгорнут таваразаварт, тым хутчэй узнікнуць добрыя працоўныя, будуць задаволены іх надзённымі патрэбамі, павысцца ўзровень рэальнай заробатнай платы ў ўмацоўвацца курс рубля. Для выканання гэтых надзённых задач неабходна рашуча ўмацаваць увагу нашых савецкіх і партыйных органаў да пашырэння палепшэння арганізацыі гандлю і выробу прадметаў шырокага спажывання. «Каб эканамічнае жыццё краіны магло расквітнець, а прамысловасць і сельская гаспадарка мелі стимул да далейшага росту сваёй прадукцыі», — вучыць нас таварыш Сталін, — «трэба мець яшчэ адну ўмову, а імяна, — разгорнуць таваразаварт

паміж горадамі і вёскамі, паміж раёнамі і абласцямі краіны, паміж рознымі галінамі народнай гаспадаркі».

Востра паўстала пытанне аб пашырэнні нашых прадпрыемстваў і новабудуемых рабочай сілы. Можна валодаць такімі элементамі для вытворчасці, як грошы і матэрыяльныя фонды. Але калі нехапае рабочай сілы, грошы і матэрыяльныя фонды не будуць выкарыстаны поўнацю і план вытворчасці навесне ў паветры. У Совецкай дзяржаве няма тых крыніц пашырэння рабочай сілы, якой з'яўляецца ў капіталістычных дзяржавах рэзервовая армія беспрацоўных, што заўсёды пашыраецца за кошт разарвання сялянскіх гаспадарак і дробнай буржуазіі гарадоў. У нас, пры сацыялістычным ладзе, гэтыя крыніцы пашырэння рэзерваў рабочай сілы ліквідаваны. Разам з тым прыцягненне новай рабочай сілы ў прамысловасць, на транспарт і ў будаўніцтва з'яўляецца адной з вышальных умоў выканання плана аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі. Гэта азначае, што дзяржава павінна знайсці новыя спосабы пашырэння ўзрасаючай народнай гаспадаркі рабочай сілы.

Яшчэ да вайны сацыялістычная дзяржава прыступіла да вырашэння гэтай задачы шляхам стварэння дзяржаўных рэзерваў рабочай сілы, якая накіроўваецца туды, куды патрэбна дзяржаве. Тым больш востра паўстала гэтая пытанне пасля вайны. Вядома, што ў выніку нямецкага нападу Совецкі Саюз беззваротна страціў у баях з немцамі, а таксама ў выніку нямецкай акупацыі і выгнання савецкіх людзей у нямецкую яволью каля сямі мільёнаў чалавек. Гэтыя каласальныя ахвяры панесены за кошт найбольш актыўнай часткі працоўнай савецкага грамадства. Зразумела, што гэты ўрон блочна адбіваецца на размаху нашых аднаўленчых работ. Задача можа і павінна быць вырашана на шляхам павелічэння кантынгенту працоўных рэзерваў, якія падтрымваюцца ў рамесніцкіх вучылішчах і школах ФЭН, шляхам стварэння ўстойлівых кадраў рабочай сілы на Урале, у Сібіры і на Далёкім Усходзе на аснове палепшэння іх матэрыяльнага становішча і забяспечэння жылля, які гэта прадуряджана вядомым рашэннем Савета Міністраў, шляхам унутранага пераўзбраення рабочай сілы ў прамысловасці на карысць вытворчасці, пры дапамозе рашучай механізацыі працэдурных работ і павышэння прадукцыйнасці працы.

Нам трэба будзе таксама вырашыць буйныя задачы ў галіне аднаўлення і развіцця сельскай гаспадаркі. Вайна моцна падарвала яе вытворчую базу: рэзка скарацілася колькасць прадукцыйнай жывёлы, рабочых коней, зменшыўся машына-трактарны парк. У калгасях стала менш рабочых рук. Да цяжкасцей, выкліканых вайной, далучыліся таксама цяжкасці, звязаныя з засухай і раздз раёнаў краіны. У сувязі з тым, што змянілася геаграфія пераўзбраення значнае мае цяпер выкананне плана збожжанарыхтовак бягучага года. Паводле пачыну алтайскіх калгаснікаў за апошнія тры дні сяліне многіх абласцей і раёнаў узлілі на сябе абвазальствы дэтрэмінава выхаванні і перавыкананні план збожжанарыхтовак. У гэтых фактах не бачыць новага праўлення глыбокага патрыятызма савецкага сялянства. Партыйныя і савецкія органы сваёй арганізацыйнай і ідэяна-палітычнай работай павінны дапамагчы сялянам выканаць свой абавязак перад дзяржавай.

Цяпер, калі гутарка ідзе аб сур'ёзным уздыме сельскай гаспадаркі, наша прамысловасць павінна аказаць вялікую дапамогу вёсцы, забяспечыць яе трактарамі, камбайнамі і іншымі сельгасмашынамі і запаснымі часткамі. Але справа не толькі ў гэтым. Справа яшчэ і ў тым, каб сур'ёзна палепшыць кіраванне калгасамі, навесці належны парадок у іх рабоце. За апошнія гады ў раздз абласцей былі дапушчаны грубыя паражэнні Статута сельскагаспадарчай арцелі, якія падрываюць асновы калгаснага ладу. Як было ўстаноўлена, шырокае распаўсюджанне на пытаньнях ідэяна-палітычнай работы маюць на мэнце ўзмацніць большзвіцкую непрыкрасаманія да ўсякага роду ідэалагічных скажанняў і ўзняць на новы, больш высокі, узровень усе сродкі нашай сацыялістычнай культуры: друк, прапаганду і агітацыю, навуку, літаратуру і мастацтва. Нам патрэбна больш высокадэяўных і мастацкіх фільмаў, белетрыстычных твораў, п'ес і г. д.

Асабліва вялікае значэнне мае палітычнае выхаванне нашага маладога пакалення. Совецкі лад не можа цярпець выхавання моладзі ў духу бездэяўнасці, у духу абывацтва да палітыкі. Неабходна абараніць моладзь ад разлагальных чужых уплываў і арганізаваць яе выхаванне і адукацыю ў духу большзвіцкай ідэянасці. Толькі так можна выхаванне адноўнае племя будаўнікоў сацыялізма, якія вераць у перамогу нашай справы, ба дзёры і якія не баяцца ніякіх цяжкасцей, гатовых пераадолець усякія цяжкасці.

Совецкая дзяржава надае асаблівае значэнне развіццю навуцы. Таварыш Сталін падкрэслівае ўсё значэнне разгортвання сіл навуцы і планах камуністычнай партыі на бліжэйшае будучае. Вядома, якія энергічныя меры падтрымае Совецкі ўрад для стварэння нашым вучоным усіх неабходных умоў для разгортвання навуковай дзейнасці, для рашэння сталінскай задачы: не толькі дагнаць, але і пера-

равацца ў бліжэйшы час дасягненні навуцы за межамі нашай краіны.

Магу паведаміць, што колькасць навукова-даследчых устаноў і іх навуковых работнікаў ужо значна абганяла даваенны ўзровень. Ніякіхна павышэння колькасці і якасці навуковай прадукцыі. Совецкія вучоныя павінны і надалей смела ісці па шляху наватарства і рашучага ўкараення дасягненняў навуцы ў вытворчасць. Трэба пажадаць таксама, каб узровень развіцця грамадскіх навуц не адставаў ад узроўню навуц прыродазнаўчых і тэхнічных. У гэтых адноснах важную ролю павінна адыграць адкрытая гэтымі днямі Акадэмія грамадскіх навуц пры ЦК ВКП(б), заклікая пашырэнне і ўдасканальванне навуковых кадраў па грамадскіх дысцыплінах.

Вялікія і высокародныя задачы, якія ставяць перад тымі атрадамі савецкай інтэлігенцыі, што закліканыя вёсці выхавальную работу ў нашым народзе, насаджаць культуру, развіваць у нашым народзе новыя густы і запатрабаваны, умоўваюць маральна-палітычнае адзінства народа. Няма ніякага сумнення ў тым, што армія нашых прапагандыстаў, літаратараў, работнікаў мастацтва, настаўнікаў, работнікаў навуцы, як і ўся савецкая інтэліген-

цыя, варта выканае свой абавязак. (Бурныя апладысмэнты).

Таварышы! Перад нашым народам ставяцца вялікія задачы. Мы, леныцы, упушчаны, што гэтыя задачы будуць з поспехам выкананы. За гэта гаворыць усё вольнае сацыялістычнае будаўніцтва ў СССР. За гэта гаворыць мудрая палітыка большзвіцкай партыі і вялікага Сталіна. За гэта гаворыць адзінадушнае падтрыманне палітыкі партыі ўсім нашым народам. Нядаўна ўсё свет мог пераканацца ў тым, якое падтрыманне аказвае савецкі народ палітыцы большзвіцкай партыі. Я маю на ўвазе выбары ў Вярхоўны Савет СССР. Гэтыя выбары прайшлі ў абстаноўцы неывагалага палітычнага ўздыху і навачна прадэманстравалі сілу савецкай дэмакратыі і непорушнае адзінства і дружбу народаў нашай краіны.

Гэта значыць, што ўсё савецкі народ падтрымаў палітыку партыі Леніна — Сталіна. У палітыцы большзвіцкай партыі наш народ бачыць заручку далейшых вялікіх поспехаў нашай краіны. Гэта значыць, што ўсе савецкія людзі аб'ядналіся пад сцягам нашай слаўнай партыі і поўны паўчыця бязмежнага давер'я і вялікай любові да свайго правадыра Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна. (Бурныя апладысмэнты).

ІІ.

Совецкі Саюз і барацьба за трывалы мір

Таварышы! Перамога свабодобольных дзяржаў над нямецкімі і японскімі агрэсарамі адкрыла шлях да мірнага развіцця, дазволіла народам перайсці да рашэння задач пасляваеннага мірнага ўладкавання.

Чого чакалі і чакаюць цяпер усе свабодобольныя народы свету? Народы прагнуць трывалага, працяглага дэмакратычнага міру, пры якім можна было б залячыць раны, нанесеныя другой сусветнай вайной, і забяспечыць магчымасць свабоднага развіцця кожнага народа, вялікага або малага, забяспечыць спакойнае і трывалае існаванне кожнаму чалавеку. Імяна гэтага вельмі жадаюць цяпер простыя людзі, якія сваёй крывёю ў баях супроць гітлераўскай Германіі адсталі сваю свабоду, незалежнасць, права на мірнае жыццё.

Совецкі Саюз ідзе ў авангардзе дэмакратычных народаў у барацьбе за мір, гэтак-жа як у гады вайны ён ішоў ў авангардзе вызваленчай вайны супроць фашызма.

Палітыка Совецкага Саюза ў міжнародных справах ясная і акрэсленая. Гэта — палітыка барацьбы за трывалы і дэмакратычны мір паміж народамі, палітыка ўсмернага ўмацавання савецкага супрацоўніцтва міралюбівых нацый.

Мінулы год быў годам, калі ў выніку перамогі над фашызмам міралюбівыя народы ўзялі за рашэнне задач пасляваеннага ўладкавання. Пераход ад вайны да міру аказаўся справай нялёгкай, устанавленне дэмакратычнага міру сустракаецца з цэлым радом перашкод.

Адуць паходзяць цяжкасці, якія ўнікаюць на шляху да стварэння дэмакратычнага міру? У чым прычыны разыходжання ў поглядах розных дзяржаў на пасляваеннае ўладкаванне?

Другая сусветная вайна мела антыфашысцкі вызваленчы характар для народаў, якія змагаліся супроць фашызма блага. Натуральна было чакаць, што справядліва антыфашысцкая вайна ўвначыцца справядлівым дэмакратычным мірам. У гэтым кроўна зацікаўлены і да гэтага імкнучыя народы ўсіх краін.

Забяспечыць працягла і ўстойлівы мір, — гэта азначае забяспечыць такі мір, які не павінен пакінуць беспаспартым агрэсара і не можа забыць аб ахвярах, прынесеныя ў барацьбе за агульную перамогу. Гэта азначае забяспечыць мір, які накіраваны на выкараенне рэшт фашызма і ўмацоўвае дэмакратычныя пачаткі ў былых варажых краінах, мір, які павяжае суверэнітэт гэтых краін і не дапускае іх эканамічнага заняволення. Так мір павінен адпавядаць вызваленчым мэтам саюзнікаў і разам з тым інтарэсам народаў, якія сцінулі ярмо фашызма і сталі на шлях дэмакратычнага развіцця.

Вядома, што Совецкі Саюз не шкадуе намаганняў для дасягнення імяна такога міру. Гэтым прысвечана была працяглая і складаная работа і намаганні нашых знешне-палітычных дзеячоў у Совеце міністраў замежных спраў і на Парыжскай Мірнай канферэнцыі, якая нядаўна закончылася.

Можна было меркаваць, што гэтая ясная і дакладная праграма ўстанавлення ўсеагульнага міру і бяспекі будзе ажыццэўлена без асобных цяжкасцей і рознагалоссяў. Але ў сапраўднасці атрымалася не так. Наадварот, гэта праграма міру сутраля арганізаванае супраціўленне рэакцыйных элементаў раду дзяржаў і ў першую чаргу Англіі і ЗША, якія, выкарыстоўваючы ў выглядзе прыкрыцця некалькіх малых дзяржаў, што выказалі гатоўнасць ісці ў фарватары англа-амерыканскай палітыкі, чаго-б гэта ні каштавала, «расудку вопреки, наперекор стіхам», прававалі ўстаўляць палкі ў колы і перашкаджаць супрацоўніцтву ў справе выпрацоўкі мірных дагавораў паміж пераможнымі краінамі і былымі саюзнікамі гітлераўскай Германіі.

Гэтыя і да іх падобныя антыдэмакратычныя тэндэнцыі пры абмеркаванні практычных мірных дагавораў на Парыжскай канферэнцыі выявіліся асабліва пры абмеркаванні Статута Трыеста, а таксама па пытанню аб ітэрыярыялізацыі Дунаю.

Рад эканамічных патрабаванняў, высунутых у сувязі з падрыхтоўкай мірных дагавораў, у якім разе не адпавядаў прычынам справядлівасці. На Мірнай канферэнцыі былі раскрыты такія вельмі несправядлівыя прычыны, якія прыніцы «роўных магчымасцей», які азначае на справе імкненне эканамічна магутных краін заняволення маладых краін, што панеслі велізарныя страці ў час вайны і вымушаны ішчы доўгі час залечваць нанесеныя раны.

У ходзе Парыжскай канферэнцыі немола супраціўленне выклікаў нават такі бясспартым принцип дэмакратычнага міру, як выкараенне рэшт фашызма і замацаванне дэмакратычнага парадку ў краінах, якія ўздыліся ў вайне.

З прычыны гэтых-жа акалічнасцей не былі дасягнуты здавальняючыя рашэнні па многіх пытаньнях мірных дагавораў з былымі саюзнікамі Германіі. На канферэнцыі парушыўся принцип роўнапраўя дзяржаў, калі прадстаўнікі Англіі і ЗША і іх прыхільнікі прававалі навязваць сваю волю краінам, якія змагаліся за свае суверэныя правы ў рашэнні пасляваенных праблем.

Канферэнцыя паказала, што існуючы дзве тэндэнцыі ў пасляваеннай палітыцы. Гэтыя дзве тэндэнцыі асабліва выявіліся ў сувязі з пытаннем аб тым, у якім напрамку павінна развівацца міжнароднае супрацоўніцтва ў сучасны момант.

Адна палітыка, якую праводзіць Совецкі Саюз, заключаецца ў тым, каб поўнацю ажыццявіць прычыны стварэння поўнамоцнай міжнароднай арганізацыі Аб'яднаных нацый, якая мае ў сваім распараджэнні ўсе неабходнае для таго, каб замацаваць мір і прадукцыйнае агрэсію. Гэты прычыны зыходзіць з таго, што гэтая міжнародная арганізацыя не павінна быць паўтарэннем сумнай памяці Лігі нацый, а павінна быць досыць моцнай і аўтарытэтай, каб абараніць мір і прадукцыйнае новае агрэсію.

Таварыш Сталін указваў на тое, што дзеянні такога міжнароднай арганізацыі будуць дастаткова эфектыўнымі толькі ў тым выпадку, калі вялікія дзяржавы, якія вынеслі на сваіх палачах гадоўны цяжар вайны супроць гітлераўскай Германіі, будуць дзейнічаць і надалей у духу адзінадушна і згодзі.

Няма патрэбы даказваць і лішні раз напамінаць аб тых намаганнях, якія прадпрымаў Совецкі Саюз для таго, каб забяспечыць гэтыя прычыны. Совецкі Саюз з дня ў дзень, крок за крокам, адстаівае справу стварэння трывалага, працяглага, справядлівага дэмакратычнага міру, справу ўмацавання міжнароднага супрацоўніцтва.

Гэтымі днямі ўсё свет мог пераканацца з адказу таварыша Сталіна на пытанні дырэктара агенцтва Юнайтэд Прэс пана Х'ю Бейлі, якое значэнне Совецкі Саюз надае справе міжнароднага супрацоўніцтва і наколькі кожны знешне-палітычны крок Совецкага Саюза накіраваны да дасягнення гэтай мэты.

Такі адзін напрамак міжнароднай палітыкі.

Другі напрамак — гэта напрамак тых рэакцыйных сіл і колаў, якія не супроць таго, каб адрачыся ад дэкарыяцыі, якія яны рабілі толькі ўчора, раскідваючы фундамент арганізацыі Аб'яднаных нацый нічому не навучыла людзей, якія спрабуюць паўтарыць шлях, што прывёў ужо столькі гора і вшчысцця народам, шлях сенавія варажасці і недавер'я паміж народамі.

Пан Уолес у адной са сваіх прамоў некалькі дзён таму назад заявіў, што «на кожны дзёны крытыкі па адрасу ЗША, надрукаваныя ў газеце «Праўда», друкуецца, па меншай меры тысяча даюймаў антысавецкай крытыкі ў амерыканскіх друку». Наўрад ці можна спрэчваць гэтае сцвярджэнне п. Уолеса. (Агульныя ажыццэўненні ў залі).

У гэтай складанай міжнароднай абстаноўцы, у якую праціўнікі трывалага міру ўносяць столькі элементаў няўзгодненасці і трывогі, з асаблівай сілай прагучу на ўсё свабоднае, упушчаны і мудры голас таварыша Сталіна, што ўсяляе бацьба дзёры і надзеі ў сэрцы ўсіх людзей, якія прагнуць міру і бяспекі, ведаюць пану кожнага слова Сталіна. (Бурныя апладысмэнты).

панавання — важнейшая задача арганізацыі Аб'яднаных нацый.

Кампанія па зрыну міжнароднага супрацоўніцтва, якая вядзецца з боку адкрытых і захаваных праціўнікаў трывалага міру, суправаджаецца раз'юсана антысавецкай шумихай. Раз'юсана антысавецкая «сатанная» прапаганда, штынтэж і пагрозы новай вайны, якія ўмоцнена намаганца стварыць ваенна-палітычныя разведчыкі і іх падпалчыхі, патрэбны толькі падпалчыхкам новай вайны накіраваць Чэрчыля і яго аднадушнаў. Гэтая антысавецкая кампанія накіроўваецца рэакцыйным імперыялістычным коламі, для якіх вайна — прыбытковая справа, якая не хочучь трывалага дэмакратычнага міру, і таму лезуць са скуры вон, каб раздуць паклёпніцкую кампанію супроць Совецкага Саюза, як сапраўднага абаронцы дэмакратычнага міру.

У аснове прапаганды новай вайны ляжыць базальнасць рэакцыйных колаў дэмакратычных імкненняў народаў. Совецкі Саюз, як авангард дэмакратычнага руху, з'яўляецца асноўнай ініцыяватарам гэтай кампаніі. Яно і зразумела, Совецкі Саюз з'яўляецца самым паслядоўным барацьбітом за дэмакратыю, супроць агрэсіі, супроць экспансіўскай палітыкі.

Нельга не адзначыць, што за апошні час паклёпніцкая кампанія, якая вядзецца супроць СССР, набрала асаблівы размах. Яна вядзецца ў вялікіх маштабах і разлічана на тое, каб падарваць узрошце давер'я і аўтарытэт Совецкага Саюза сярод народаў дэмакратычных краін. Нельга не напаміць таксама, што настольківае прышчыпліванне нянавісці да Совецкага Саюза, яго рэжыму, да людзей, якія яго насіяюць, не новае і не аднойчы ўжо канчалася сумна для яго ініцыятараў. Вядома, што многія газеты і часопісы ў такіх краінах, як ЗША і Вялікабрытанія, спецыялізаваліся на распаўсюванні варажасці, недавер'я і падазранасці да ўсяго савецкага, імкнуліся прапусціць як мага менш праўды аб жыцці і становішчы ў СССР. Вядома, што ад той «інфармацыі» аб Расіі, якая наўпаўне калонкі многіх газет у ЗША і Вялікабрытаніі, пачынае сціскаць дух нават у многіх буржуазных дзеячоў, якія бачылі ўсякі віды па частцы хлусні. Цяпер для таго, каб напісаць што-небудзь аб Расіі, бывае дастаткова змяшчаць крыку паклёпу, крыку неувства, крыку, нахабства, і стравы гатова. Справа даходзіць да таго, што праўдзівая інфармацыя аб СССР робіцца выключэннем, а хлусляцыя — праўдзім. Калі-ж факты цяжка сказіць, то тым горш для фактаў, іх проста замоўчваюць.

Нядаўна ў амерыканскіх газетах прамялінула паведамленне, што інстытут грамадскай думкі ў ЗША на заданнае ім пытанне: ці маюць бясспартыўныя выбарчыя права ў СССР, атрымаў назначны процант правільных адказаў. Большасць жа адказала, або што такіх правоў бясспартыўныя не маюць, або што адказваючыя не ведаюць, што сказанае. На пытанне: ці можна вызнаваць у СССР якую-небудзь рэлігію? — большасць адказвае, што або нельга, або яны не ведаюць, які адказецца на гэтае пытанне. Выходзіць, што сярэдні амерыканец або не атрымлівае ніякай інфармацыі аб СССР, або атрымлівае яе ў скажоным і паклёпніцкім выглядзе.

За апошні час з'явілася таксама многа «даследванняў» на тэму аб характары савецкіх людзей наогул, аб нацыянальным характары рускіх, у прыватнасці, прычым у многіх артыкулах не шкадуць намаганняў для таго, каб паказаць савецкіх людзей у самым невыглядным святле. Чытаеш і здзіўляешся, як хутка рускія людзі змяніліся. Калі іллася наша кроў на палях бітвы, захапаліся нашай храбрасцю, мужнасцю, высокімі маральнымі якасцямі, бязмежным патрыятызмам. І вось цяпер, калі мы ў супрацоўніцтве з іншымі народамі хочам рэалізаваць сваё роўнае права на ўдзел у міжнародных справах, нас пачынаюць паліваць патокамі лаянкі і паклёпу, зневажання і абрабачы, прыгаварваючы ў той-жа час, што ў нас нібыта вяршэйшы і падазроны характар.

Адзначаючы такога роду адносіны да нас, нельга не здзіўляцца, да якой ступені неспартыўнасці і некультурнасці моцно дайсці людзі за рубжом, якія лічыць сябе «солью» зямлі і «фундаментам» імпэрыялізму. Як відаць, праішоўшая вайна, якая даўла перамогу сілам прагрэса і свабоды над сіламі рэакцыі, зла і гвалтоўнасці, нічому не навучыла людзей, якія спрабуюць паўтарыць шлях, што прывёў ужо столькі гора і вшчысцця народам, шлях сенавія варажасці і недавер'я паміж народамі.

Пан Уолес у адной са сваіх прамоў некалькі дзён таму назад заявіў, што «на кожны дзёны крытыкі па адрасу ЗША, надрукаваныя ў газеце «Праўда», друкуецца, па меншай меры тысяча даюймаў антысавецкай крытыкі ў амерыканскіх друку». Наўрад ці можна спрэчваць гэтае сцвярджэнне п. Уолеса. (Агульныя ажыццэўненні ў залі).

У гэтай складанай міжнароднай абстаноўцы, у якую праціўнікі трывалага міру ўносяць столькі элементаў няўзгодненасці і трывогі, з асаблівай сілай прагучу на ўсё свабоднае, упушчаны і мудры голас таварыша Сталіна, што ўсяляе бацьба дзёры і надзеі ў сэрцы ўсіх людзей, якія прагнуць міру і бяспекі, ведаюць пану ко

На парадзе і дэманстрацыі працоўных у Мінску 7 лістапада 1946 года. На ўрадавай трыбуне (злева направа): таварышы П. А. Лявіцкі, Якуб Колас, П. К. Панамарэнка, В. І. Казлоў, генерал-палкоўнік Графіменка, В. Н. Малін, Г. Б. Эдзілаў, Фота Л. Мазелева і А. Карніцкага.

29-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі

Даклад А. А. ЖДАНОВА на ўрачыстым паседжанні Маскоўскага Савета 6 лістапада 1946 года

(КАНЕЦ)

Таварыш Сталін даў вартую адпаведзь арганізатарам шумікі аб пагрозе новай вайны, выкрыўшы шантажыска-спекуляцыйны характар гэтай кампаніі і паказавшы адсутнасць рэальнай небяспекі «новай вайны».

Таварыш Сталін паказаў, тым самым, што Савецкі Саюз не гэтага запалохаць шантажом і спекуляцыяй на пагрозе «новай вайны».

У момант, калі мы сабраліся тут адзначаць 29-ю гадавіну нашай Вялікай рэвалюцыі, нашы таварышы, якія прадстаўляюць Савецкую дзяржаву на паседжаннях Генеральнай Асамблеі арганізацыі Аб'яднаных нацый у Нью-Йорку, непакідаючы абаронаю прынцып міжнароднага супрацоўніцтва і справу міру. Прапанова аб усеагульным скарачэнні ўзбраенняў, аб забароне вырабы і выкарыстання атамнай энергіі ў вайсковых мэтах, унесена ад імя савецкай дэлегацыі таварышам Молатавым, прадстаўляе з сябе новы буйнейшы ўклад Савецкага Саюза ў справу забеспячэння міру і выклікае сімпатны і падтрыманне прагрэсіўных людзей усяго свету. Зноў і зноў перад тварам усяго свету Савецкі Саюз выступае як ініцыятар у барацьбе за сапраўдны і трывалы дэмакратычны мір і сапраўднае міжнароднае супрацоўніцтва. Мы ўпэўнены, што якія-б сілы ні супроцьдзейнічалі ўстаўленню трывалага ўсеагульнага міру і бяспекі, гэтая справа ў канчатковым выніку будзе з поспехам ажыццэўлена. У сваёй упэўненасці мы выходзім з таго, што сілы, якія працуюць на карысць міру, растуць з кожным днём і абараняюцца на трывалы фундамент. Яны робяць усё больш арганізаванымі і магутнымі. Савецкі Саюз не адзіночкі ў сваёй барацьбе за трывалы дэмакратычны мір і калектыўную бяспеку народаў. Міралюбівая палітыка Савецкага Саюза знаходзіць падтрыманне ў мільёнах людзей за рубяжом. «Народы свету, — указвае таварыш Сталін, — не хопуць паўтарыцца нішчэнасць вайны. Яны настолькі жадаюць міру, што ўмацаванне міру і бяспекі».

Ахвяры і няшчасці, якія прынесла нечуваная вайна, перамогі, атрыманыя над гітлераўскай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй, стварылі новую палітычную абстаноўку ва ўсім свеце, усклаўшы на народы масы, узялі іх палітычную актыўнасць і далі магутны ітуршок развіццю дэмакратыі ва ўсіх краінах. Сілы дэмакратыі выраслі і памножыліся, а сілы рэакцыі, як-бы яны ні стараліся ўтрымаць на сваіх пазіцыях і затармазіць дэмакратычнае развіццё народаў, паслабелі. Досыць напаміць аб бліскучых перамогах дэмакратыі ў братах славянскіх краінах — у Югаславіі, Чэхаславакіі, Польшчы. У гэтых краінах расцвітае новая сапраўдная дэмакратыя, заваяваная крывёю народаў і выкаваная ў ходзе вялікай, свяшчэннай барацьбы супроць гітлераўскага фашысцкага ярма. Народы гэтых краін узялі лёс сваёй дзяржавы ў сваё ўласнае рукі, устанавілі дэмакратычны парадок і выдзілі актыўную барацьбу супроць сіл рэакцыі, падпальчыкаў новай вайны.

Небывалы ўздым дэмакратыі, актыўнасць народных мас ідзе і ў краінах, якія шчыра ўчора былі сатэлітамі Германіі, — у Італіі, Балгарыі, Румыніі, Венгрыі, Фінляндыі. Якра гэтымі днямі мы былі сведкамі буйнай перамогі Алічынана фронту ў Балгарыі, якая прадстаўляе новы доказ умацавання дэмакратычных сіл у пасляваеннай Еўропе.

Не трэба, далей, забываць, што паражэнне кансерватараў і перамога лейбарыстаў у Англіі, таксама як паражэнне рэакцыянераў і перамога блока левых партый у Францыі, азначаюць сур'ёзны аргумент краінаў улева.

Нарэшце, вядома, што імякненне да свабоды і дэмакратычнага развіцця ахаліла таксама народы каланіяльных і залежных краін, якія дабываюць свабоднага нацыянальнага развіцця.

Мільёны працоўных людзей арганізуюцца для таго, каб абараніць справу міру ва ўсіх краінах. Я маю на ўвазе значныя Сусветнай Федэрацыі Профсаюзаў, якая праводзіць актыўную палітыку міжнароднага супрацоўніцтва рабочых, намаганні Міжнароднай дэмакратычнай Федэрацыі жанчын і Сусветнай Федэрацыі дэмакратычнай моладзі. Растуць і мацнеюць культурныя сувязі паміж дэмакратычнымі краінамі.

Сілы дэмакратыі растуць, і ў гэтым заручка таго, што справа міру здабудзе перамогу. (Бурныя апладысмэнты).

Таварышы! Першы пасляваенны год, як і трэба было чакаць, быў цяжкім годам. Савецкай дзяржаве давялося перадолаваць вынікі больш чым чатырохгадовай цяжкай вайны. Можна сказаць, што намаганні савецкіх людзей далі свае вынікі. Справа мірнага будаўніцтва развіваецца паспяхова. Цяпер мы можам сказаць, што наша краіна трывала і ўпэўнена ўступіла на шлях хуткага аднаўлення і магутнага пасляваеннага ўздыму ўсіх галін гаспадаркі і культуры. У галіне адносін з іншымі краінамі Савецкі Саюз сваёй паслядоўнай барацьбой за справядлівы дэмакратычны мір, стойкай абаронай інтарэсаў малых народаў яшчэ больш умацаваў сваё міжнароднае пазіцыі, унёс сур'ёзны ўклад у справу наладжвання мірных, добрасуседскіх адносін паміж народамі.

Мы ўставаем у новы, трыццаты год існавання Савецкай дзяржавы. За праходзіўшыя гады Савецкая дзяржава перанесла дзве крывяпраплітаныя, спусташальныя вайны. Гэтыя вайны па часу занялі каля адной чвэрці ўсяго перыяду існавання Савецкай дзяржавы. Улічваючы, што пакрышце страт, прычыненых вайной, патрабуе вялікіх намаганняў, кожны можа зразумець, як мала наша дзяржава мела часу для мірнай стваральнай працы. Калі наша краіна за кароткі гістарычны тэрмін, выйшла пераможцам з двух войнаў — а вайны супроць інтэрвентаў і з другой сусветнай вайны — і здолела стварыць магутную сацыялістычную прамысловасць, высокаразвітую сацыялістычную сельскую гаспадарку, сур'ёзна ўзняць культурны ўзровень і дабрабыт народных мас, то гэта гаворыць аб нечым іншым жыццёвай сіле савецкага ладу, аб непераможнасці сілы справы, за якую змагаўся наш народ, здзяйсняючы Вялікую Кастрычніцкую Сацыялістычную рэвалюцыю. (Бурныя апладысмэнты).

Нахай жыве савецкі народ!

Нахай жыве наша магутная Радзіма — Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік!

Нахай жыве слаўная большавіцкая партыя!

Нахай жыве Савецкі ўрад!

Нахай жыве наш правадыр, які вядзе нас наперад да новых поспехаў Савецкай Радзімы, да поўнай перамогі камунізма ў нашай краіне, таварыш Сталін! (Бурныя апладысмэнты).

7 лістапада 1946 г.

Таварышы салдаты і матросы, сержанты і старшыні! Таварышы афіцэры, генералы і адміралы! Сёння савецкі народ і яго Узброеныя Сілы святкуюць 29-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі.

Савецкі народ сустракае 29-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі ў умовах напружанай мірнай працы, ажыццяўляючы задачы новай пяцігодкі.

Соцыялістычнае саборніцтва рабочых, якое шырока разгарнулася за дзятміновае выкананне вытворчых планаў, патрыятычны рух сялянаў за перавыкананне плана збожжанарыхтовак, самаадданая праца савецкай інтэлігенцыі сведчаць аб тым, што наш народ, як і ў гады вайны, глыбока разумее дзяржаўныя інтарэсы, усведамляе свой абавязак перад Радзімай і аддае ўсе сілы на ўмацаванне магутнасці сваёй Айчыны.

Савецкія людзі змагаюцца за тое, каб у найкарацейшы тэрмін не толькі аднавіць даваенны ўзровень прамысловасці і сельскай гаспадаркі, але і забяспечыць новы магутны ўздым усіх галін народнай гаспадаркі, пераадолаць часовыя цяжкасці, выкліканыя разбуральнымі вынікамі вайны і недародам у некаторых раёнах

краіны, атрымаць высокі ўраджай у будучым годзе і тым самым палепшыць свой матэрыяльны добрабыт.

Магутная сіла вялікага савецкага народа, перавагі нашага грамадскага і дзяржаўнага ладу даюць поўную упэўненасць у тым, што ўсе гэтыя задачы будуць паспяхова вырашаны.

Заснаваны Леніным і Сталіным савецкі лад з усёй відавочнасцю паказаў у гады Вялікай Айчыннай вайны сваю несакаршальную магутнасць і перавагу над ладом капіталізма. Выканаўшы сваю вялікую гістарычную місію ў справе разгрому фашызма, Савецкі Саюз цяпер паслядоўна змагаецца за трывалы дэмакратычны мір ва ўсім свеце, за бяспеку народаў і сумленнае супрацоўніцтва паміж краінамі. Міралюбівая знешняя палітыка Савецкай дзяржавы сустракае спачуванне і падтрымку ва ўсіх народаў, бо яна адпавядае іх кроўным інтарэсам. Можна спадзявацца, што справядлівы, дэмакратычны мір, не глядзячы на супроцьдзейненне міжнароднай рэакцыі і недругаў міру, будзе забяспечаны.

На Узброеныя Сілы Саюза ССР ускладзена задача пільна ахоўваць заваяваны мір і стваральную працу нашага народа, надзейна забяспечваць дзяржаўны інтарэс Савецкага Саюза. Выкананне гэтай

пачэснай задачы патрабуе ад усіх савецкіх воінаў разумення свайго воінскага абавязку, безаганнага высянення службы і няспыннага ўдасканальвання сваіх ваенных і палітычных ведаў.

Адсутнасць у сучасны момант прамой ваеннай пагрозы не павінна нараджаць у нашых радах самазапакоенасці і бесклапотнасці. Пастаянная баявая гатоўнасць Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флота — заручка бяспекі нашай Радзімы і трывалага міру ва ўсім свеце.

Асабовы склад нашых наземных войск, авіяцыі і Ваенна-Марскога Флота абавязаны нястомна вывучаць баявы вопыт Вялікай Айчыннай вайны, новыя дасягненні ваеннай навукі і тэхнікі і ўмець ужываць іх у баявой вучобе. Усе ваенна-служачыя павінны настолькі вучыцца ваеннай справе, усмярна ўмацоўваць воінскую дысцыпліну і арганізаванасць, захоўваць статусы, якія з'яўляюцца непакісным законам жыцця Узброеных Сіл.

Камандзіры і палітработнікі павінны ўдзяляць больш увагі воінскаму выхаванню падначаленых, прышчэпляць ім баявы савецкі дух, пацудоўваць воінскага абавязку, любоў да ваеннай справы. Той генерал або адмірал, афіцэр, старшыня або сержант, які не вучыцца сам, не вучыць і не выходзіць сваіх падначаленых — не выконвае свайго абавязку.

Усім савецкім воінам трэба памятаць, што напружаная праца, адданая на ўдасканаленне баявой і палітычнай падрыхтоўкі ў мірны час, узаагародзіцца ў многа разоў.

Можна не сумнявацца, што нашы Узброеныя Сілы з часцю выканаюць задачы, якія ставяць перад імі.

Таварышы салдаты і матросы, сержанты і старшыні! Таварышы афіцэры, генералы і адміралы!

Воіны, дэмабілізаваныя з радаў Узброеных Сіл!

Віншую Вас з 29-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі!

У адзнаку ўсенароднага свята загадваю:

Сёння, 7 лістапада, даць салют у сталіцы нашай Радзімы — Маскве, у сталіцах саюзных рэспублік, а таксама ў Калінінградзе, Львове, у Хабараўску, Владзівастоку, у Порт-Артуры і ў гарадах-героях: Ленінградзе, Сталінаградзе, Севастопалі і Адэсе — дваццацю артылерыйскімі залпамі.

Нахай жывуць Савецкія Узброеныя Сілы! Нахай жыве наша слаўная Камуністычная партыя!

Нахай жыве наш гераічны народ!

Нахай жыве магутная Савецкая Радзіма! Нахай жыве вялікі Сталін!

ЗАГАД Міністра Узброеных Сіл Саюза ССР

№ 55

г. Масква.

Намеснік Міністра Узброеных Сіл Саюза ССР генерал арміі Н. БУЛГАНІН.

ПАРАД І ДЭМАНСТРАЦЫЯ НА КРАСНАЙ ПЛОШЧЫ

Яшчэ на святанні да цэнтра горада, рушылі часты Маскоўскага гарнізона, які ўдзельнічаюць у парадзе. Войскі выстраіліся на Краснай плошчы і сумеехны з ёй вуліцаў і плошчак. Задоўга да пачатку парада сталі запаўняцца трыбуны ўздоўж Крамлёўскай сцяны. Тут сабраліся выдатныя людзі сталіцы, героі і гераіні ўсенароднай барацьбы за новую пяцігодку — стэханаўцы і стэханаўкі маскоўскіх заводаў і фабрык, дзеячы навукі і мастацтва, Сярод сабраўшыхся — члены ЦК ВКП(б), дэпутаты Вархоўнага Савета СССР і Вархоўнага Савета РСФСР, партыйныя актыўныя, кіраўнікі прадпрыемстваў і ўстаноў, генералы, адміралы і афіцэры савецкіх Узброеных Сіл.

Прысутнічаюць члены дыпламатычных місій і ваенныя аташэ замежных дзяржаў.

У 9 гадзін 45 хвілін на трыбуну маўзалеа падмаюцца кіраўнікі партыі і ўрада — А. А. Жданаў, Н. М. Швернік, Н. А. Вазісенскі, Н. А. Булганін, А. Н. Касічкін, А. А. Кузняцоў, Н. С. Патоліцаў, Г. М. Плішоў. Прысутныя на трыбунах сустракаюць іх доўга не амаўкальнымі апладысментамі. З асаблівай сцельнасцю і ўдзячнасцю звяртаюцца ў гэтую хвіліну думкі савецкіх людзей да вялікага Сталіна — натхніцеля і арганізатара ўсіх перамог нашай Радзімы.

Нахай жыве наш правадыр, які вядзе нас наперад да новых поспехаў Савецкай Радзімы, да поўнай перамогі камунізма ў нашай краіне, таварыш Сталін!

Гэтыя словы, якімі напярэдадні закончыў свой даклад у Вялікім тэатры тав. Жданаў, ва ўрачыстым хвілін, якія напярэдадні пачатку парада, гучаць у сэрцы кожнага савецкага чалавека, выражаючы самыя дарагія, самыя задушэўныя яго папункі.

Дзесяць гадзін. З варот Спаскай вежы выяжджае Маршал Савецкага Саюза Говараў, які прымае парад. На сярэдзіне плошчы яго сустракае камадуруючы пара-

дам генерал-палкоўнік Арцеўеў. Выслушаўшы рапорт, маршал разам з камандуючым парадом аб'язджае войскі, вітаецца з імі і вышце у усенародным святая. Калі аб'езд войск быў закончаны і маршал, злезшы з каня, падмаўса па гранітных ступенях маўзалеа, аркестр грывуць неўміручае глінкаўскае «Слаўса» — велічны гім рускаму народу.

Маршал Говараў падыходзіць да мікрафона і звяртаецца з прававой да воінаў савецкіх Узброеных Сіл, да ўсіх працоўных Савецкага Саюза.

Прамова скончана. У адзіную сімфонію народнай урачыстасці зліваюцца Дзяржаўны Гімн Савецкага Саюза, які выконваецца аркестрам, магутнае «ура» і артылерыйскі салют за старадаўнімі сценамі Крамля. Пачынаецца парад.

Паводле традыцыі парад адкрывае зводны афіцэрскі полк Міністэрства Узброеных Сіл СССР. За ім ідуць ваенныя акадэміі.

Марш пяхоты адкрывае адна з старажытных гвардыяўскіх частей Савецкай Арміі. Цікава, што гэтая частка адзначылася ў Вялікай Айчыннай вайне пад Таманню — там жа, дзе больш чвэрці стагоддзя назад атрымала першае баявое хрышчэнне.

З вінтоўкамі наперадзе, безаганна трымаючы раўняне, маршыруе другая старажытная частка Савецкай Арміі — мотастрэлковая дывізія імя Дзяржынскага. Тры чвэрці яе асабогага складу — выдатнікі баявой і палітычнай падрыхтоўкі.

Як і на мінулых парадах, усеагульнае захапленне выклікаў выдатны марш кавалерыстаў.

На плошчы з'яўляецца артылерыя. Усе віды артылерыйскай аброі, створанай савецкімі канструктарамі і здабываючай заслужаную славу ў Айчыннай вайне, прайшлі перад трыбунамі.

Парад завяршаецца рухам механізаваных і бронетанкавых сіл. Скрозь шум матораў і грукат гусеніц чуваць гучныя апладысмэнты з трыбун. Сваёй упартай працай выкаваў савецкі народ індустрыяльную магутнасць нашай Радзімы, ён законна ганарыцца вынікамі гэтай працы, ганарыцца перахлэскай баявой тэхнікай, створанай сацыялістычнай індустрыяй.

Танкам і самаходным гарматам папярэднічае «кавалерыя» механізаваных і бронетанкавых войск — матацыклісты. Гэта — вопытныя разведчыкі, загартаваныя ў баях вайны. Выдатныя дзеянні часткі, да якой яны належаць, 17 разоў за час вайны былі адзначаны ў загадах Вархоўнага Галоўнакамандуючага. За матацыклістамі следуе механізаваная пяхота. Ныбы пехатцы ў строі, трымаюць раўняне машыны.

З'яўляюцца танкі. Гледачы пазнаюць знаёмыя контуры праслаўленых «Т-34», здабываючы сабе такую добрую рэпутацыю на вайне.

Парад закончаны. Каля трыбун праходзіць у гоме баявога марша зводны аркестр. Плошча пусцее, каб праз некалькі хвілін змясціць у свае прасторы дэлегацыі працоўных сталіцы.

Як заўсёды, на плошчу ўступілі адразу калоны некалькіх раёнаў. Яны запоўнілі яе іччывымі радамі, ад краю да краю, і гэтак бясконнае людское мора жыло, кіпела і змянялася ва ўсёй сваёй маляўнічай рознастайнасці на працягу двух гадзін. Вока не паспявала сачыць за назвамі раёнаў, прадпрыемстваў, інстытутаў. Уся плошча цвіла святочнымі фарбамі плакатаў, лоўнгаў, транспарантаў. Вечер разывае сцягі і шматкаляровыя вымпелы.

Думай аб Сталіне, любоўю да Сталіна, бязмежнай адданасцю справе партыі Леніна—Сталіна былі перапоўнены сэрцы ўсіх, хто ішоў па Краснай плошчы. Гіганцкія партреты Леніна і Сталіна ўмацаваны

на фасадзе цэнтральнага будынка, які выходзіць на плошчу. Партреты Леніна, Сталіна, іх саратнікаў і вучняў, як сцягі, высіліся над калонамі дэманстрантаў. І першыя вокліч, які разнёсся над плошчю, калі галаўныя калоны параўняліся з маўзалеам, быў:

— Правадыру савецкага народа — вялікаму і роднаму таварышу Сталіну — ура!

Магутны водгук пракаціўся з краю ў край велізарнай плошчы, над неалічымымі калонамі, і доўга бубнавала бора авадзі і прыватных воклічаў.

Імя таварыша Сталіна вымаўляюць тысячы уснаў:

— Нахай жыве наш родны таварыш Сталін!

— Слава вялікаму Сталіну!

— Роднаму Сталіну — ура!

...Шматгалосым шумам напоўнена святочная плошча. У радах ідуць кадравыя рабочыя і моладзь, што толькі ўчора прышла да стаяк; масітыя вучоныя і юныя студэнты, жанчыны, якія вынеслі ў гэтыя гады велізарны цяжар працы, і дэмабілізаваныя воіны, якія нядаўна знялі абавязныя паражэнныя пагоны. Ідуць інжынеры, артысты, настаўнікі, работнікі партыйных і савецкіх арганізацый, пісьменнікі, урачы, архітэктары, музыканты, мастакі. Усімі імі кіруюць бязмежнай любоўю да сваёй Радзімы, адданасцю справе большавіцкай партыі, непакісна вера ў свайго правадыра — таварыша Сталіна, палымная воля да далейшага росквіту сваёй любімай Айчыны.

Дзе гадзіны прадэжвалася дэманстрацыя, Праз Красную плошчу прайшло каля поўмільёна маскоўцаў — дэлегацыі працоўных сталіцы.

Парад і дэманстрацыя 7 лістапада 1946 года ў горадзе Мінску.

Фота Г. Бугаенкі.

Ваенны парад і дэманстрацыя ў Мінску 7 лістапада 1946 года

Горад у гэты дзень абудзіўся рана. Мелоды маршаў плылі ў марозным паветры, абвясняючы вялікую ўрачыстасць, вялікае свята савецкага народа.

Сталіна Беларусі мае святочны выгляд. Усюды лозунгі, плакаты, партрэты кіраўнікоў партыі і ўраду, малючкі транспаранты, пано. Лозунгамі і чырвонымі сцягамі расквашаны рыштункі новабудоваў.

У святочным убранні плошча імя Леніна. На фасадзе Дома ўрада — партрэты членаў Палітбюро ЦК ВКП(б). У цэнтры — вялікі партрэт Генералісімуса Савецкага Саюза таварыша Сталіна.

ІІ гады дзялі. На цэнтральную трыбуну паднялі таварышаў Панамерніка П. К., Лявіцкі П. А., Малін В. Н., Гарбуноў Ц. С., Аўхімовіч Н. Е., Эйдзінаў Г. В., Цанава Л. Ф., Казлоў В. І., Лахтаў Т. С., Забела В. С., міністры, генералы Савецкай Арміі.

Бавячы трыбуны займаюць прадстаўнікі партыйных, профсаюзных і савецкіх арганізацый, дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва, станаўчыя прадпрыемстваў горада.

Камандуючы войскамі Беларускай ваеннай акругі генерал-палкоўнік тав. Трафіменка, прыняўшы рапарт камандуючага парадом генерал-маёра тав. Шэршэка, аб'яўджае войска. Ён вітае войну Савецкай Арміі з 29-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі. У адказ на прытанне камандуючага гучыць магутнае «ура!». Затым тав. Трафіменка падняўся на трыбуну. У надыйшоўшы цішыні фанфарысты іграюць сігнал «Слухайце ўсе».

— Сёння наша краіна, — гаворыць тав. Трафіменка, — сустракае гэтак усенароднае свята ва ўмовах мірнай стваральнай працы. Вяроўні Совет Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік зацвердзіў пяцігадовы план аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР. Выкананне вялікіх работ, прадуведжаных планам пасляваеннай сталінскай пяцігодкі, не толькі дасць магчымасць залчыць раны, нанесеныя вайной, але і забеспечыць перавышэнне даваеннага ўзроўню народнай гаспадаркі ў значных памерах.

У краіне шырока разгарнулася сацыялістычнае спаробніцтва, і кожны дзень дае нам сотні прыкладаў працоўнага героізма. Адноўлены і адкрыты для суднаходства велізарны Беларуска-Балтыйскі канал імя Сталіна. Пачаў выпускаць прадукцыю буйны металургічны камбінат ва Узбекістане.

Адна за другой запальваюцца доменная пецы ўкраінскай металургіі. Усе хутчэй адраджацца гаспадарка ў спустошаных ворагам раёнах. Прамысловасць Беларусі дае цяпер у два разы больш прадукцыі, чым у мінулым годзе.

Наша краіна зрабіла шмат для разгрому гітлераўскай Германіі і імперыялістычнай Японіі. У сувязі з гэтым выключна ўзрос міжнародны аўтарытэт Савецкага Саюза. Абапіраючыся на гэты аўтарытэт, абавязваючыся на ўзросшую ваенную і эканамічную магутнасць краіны, наш урад паспяхова праводзіць палітыку ўстанавлення трывалга і працяглага міра, выкрывае падпалшчыкаў новай сусветнай вайны.

Савецкія Узброеныя Сілы пакліканы быць сталой і надзейнай апорай дзяржаўных інтарэсаў Савецкага Саюза, пільна ахоўваючы сваё мір і стваральную працу савецкага народа. Узброеныя Сілы выканалі свой абавязак перад Радзімай і Вялікай Айчыннай вайне. Але нам не ўласціва зазнавацца і заспакойвацца на дасягнутых поспехах. Савецкая Армія тым і моцная, што яна заўсёды ўдасканальвае сваё баявое майстэрства.

Таварышы рабочыя, сяляне, інтэлігенцыя савецкай Беларусі! Мабілізуйце ўсе сілы на пераадоленне цяжкасцей, народжаных вайной, на больш актыўную барацьбу за аднаўленне разбураных немцамі сёл і гарадоў, за выкананне і перавышэнне новага пяцігадовага плана.

Таварышы салдаты, сержанты, афіцэры і генералы! З яшчэ большай энергіяй удасканальвайце сваё вайскове майстэрства, удзімайце бяздольнасць сваіх часцей і падраздзяленняў!

Пад сцягам партыі Леніна — Сталіна савецкі народ даб'ецца новага небывалага росквіту народнай гаспадаркі і культуры, яшчэ больш умацуе эканамічную і ваенную магутнасць Савецкай дзяржавы, здобудзе новыя поспехі ў барацьбе за поўную перамогу камунізму ў нашай краіне!

Вялічныя гукі Гімна Савецкага Саюза зліваюцца з шматгалосым «ура!». Грымюць артылерыйскія залпы.

Пачынаецца парад. Яго адкрывае зводная афіцэрская рота пад камандай палкоўніка Камарова. Цвёрда адбываючы крок, праходзяць калоны пехаціпаў. Наперадзе развіваюцца сцягі, абвешаныя слабай ў бах з нямецка-фашысцкімі захонікамі. Разам з ветэранамі вайны ідуць маладыя салдаты, якія нядаўна сталі пад баявыя сцягі Савецкай Арміі.

Услед за пехаціпцамі каля трыбуны рухацца артылерыя ўсіх калібраў, самаходныя гарматы, танкі.

На плошчу ўзыходзяць калоны дэманстрацыйнага параднага ўрачыстасці. Наперадзе калоны працоўных сталінскага раёна. Пальмінеюць чырвоныя сцягі, транспаранты, ззяюць лічы вытворчых перамог у новай сталінскай пяцігодцы. Вось ідзе калектыў Мінскага аўтамабільнага завода, які з чэсцю выканаў свае

абавязальствы ў перакастрычніцкім спаробніцтве. Будаўнікі ўжо адалі ў эксплуатацыю рамонтна-ліцейны, інструментальна-кузнечны і тэрмічны цэхі. Больш 30 рацыяналізатарскіх прапаноў унеслі рабочыя, тэхнікі і інжынеры прадпрыемства, значна палепшыўшы тэхналогію вытворчасці.

Услед за аўтазаводамі на плошчу ўзыходзіць калона трактарнага завода — буйнейшай новабудоваў сталінскай пяцігодкі. Затым ідзе калектыў будаўнікоў веласіпеднага завода.

Калоны рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў, занятых на аднаўленні горада Мінска, пранеслі макет генеральнага плана рэканструкцыі сталіцы Беларусі. Над калонай лозунгі: «З попелу пажарышч, з руінаў аднавім цябе, наш родны Мінск!». «Беларуская сталіца стане яшчэ лепшай, чым была да вайны!»

Аб новых вытворчых перамогах гавораць транспаранты, макеты і лозунгі, якія пранесла калона станкабудаўнічага завода імя Кірава. Наперадзілі Кастрычніцкі свят станкабудаўнічых лусцілі ў рух зборачны цэх.

Калону дэманстрацыйнага Кагановіцкага раёна адкрываюць чыгуначнікі Мінскага вузла. Цяпер штодзёна па сталінскіх магістралях праз сталіцу Беларусі праходзяць шаломы на Маскву і Вільнюс, Калінінград і Харкаў, Львоў і Гомель. З вялікімі тэрамі, роўным строем прайшлі вучні школы ФЭН і рамесніцкіх вучылішч — будучыя будаўнікі і чыгуначнікі, токары і слесары, шаўцы і ткачы, станкабудаўнікі і краўцы — вяртае папаўненне шматлікай арміі савецкіх рабочых.

Калону працоўных Варашылаўскага раёна ўзначаліў калектыў друкарні імя Сталіна, які дэтрэмінова выканаў свае абавязальствы ў перакастрычніцкім сацыялістычным спаробніцтве. За ім прайшлі калоны рабочых радызавода, студэнты інстытута фізікультуры, артысты Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна тэатра оперы і балета.

Сто тысяч мінчан дэманстравалі сваю адданасць вялікаму Сталіну, партыі большавікоў, савецкаму ўраду, сваю гадоўнасць аддаць усе сілы на абарону звабў Кастрычніка, на выкананне і перавышэнне планаў новай сталінскай пяцігодкі.

Дэманстрацыя працоўных скончылася, але на вуліцах горада ўсё яшчэ прадаўжаецца народная ўрачыстасць. Увечары, калі надыйшоў зрок, раздаўся гом артылерыйскага салюта, успыхнулі рознакаляровыя ракеты. Адзін за другім прагмымаў 20 гарматных залпаў у гонар змяняльнай гадавіны.

(БЕЛТА).

НОВЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ АБ А. С. ПУШКІНЕ

Галоўны бібліятэкар рукапіснага аддзела Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі імя М. Салтыкова-Шчэдрына ў Ленінградзе А. Магільнік знайшоў невядомы дагэтуль дакумент аб жыцці і дзейнасці вялікага рускага паэта А. С. Пушкіна. У гутарцы з нашым карэспандэнтам ён паведаваў:

— Знойдзены дакумент адносіцца да апошніх год жыцця А. С. Пушкіна. Першы з дакументаў паведамае аб тым, што ў канцы 1835 года А. С. Пушкін прыняў удзел у падрыхтоўцы да выдання часопіса «Северный зритель», вестак аб якім гісторыя літаратуры дагэтуль не мела.

Ініцыятарамі стварэння часопіса былі Адаеўскі і Вяземскі, а таксама брат рана памёршага паэта Венеціава — Аляксей. Сярод мяркуючых супрацоўнікаў часопіса былі: вялікі рускі пісьменнік Н. Гоголь, вядомы паэты В. Жукоўскі і М. Кальцоў, крытык Плятнёў, вучоныя Арсенёў, Заблоцкі-Дзясютоўскі, мастак Венеціаў і іншыя. У студзені 1836 г. А. С. Пушкін атрымаў дазвол на выданне «Современника», пасля чаго Адаеўскі і Вяземскі адмовіліся ад думкі выдаваць часопіс «Северный зритель», Яны прынялі ўдзел у пушкінскім часопісе.

Аднак праграма «Современника» не магла задаволіць энцыклапедыста Адаеўскага. У жніўні 1836 г. ён разам з Краўскім і Враскім дамагавецца атрымаць дазвол на выданне навукова-энцыклапедычнага і літаратурнага часопіса «Русский сборник». Але імператар Нікалай забараніў гэты выданне, наложыўшы рэзалюцыю: «І без таго шмат».

Біяграфічны цікавасць уяўляе другі знойдзены дакумент пад назвай «Кароткая справздача аб дзеяннях апукуства, устаноўленага над малалетнімі дзецьмі і маёмасцю Пушкіна». Гэта — адзін дакумент, у якім змяшчацца агульная сума дагубы А. С. Пушкіна на час яго смерці — 138 988 руб. 33 капейкі асігнацыямі.

Творчыя справздачы

Праўленне Саюза савецкіх мастакоў БССР паставіла правесці рад творчых справздач беларускіх мастакоў.

У прысутнасці шырокага калектыва мастакоў ужо былі праслуханы і абмеркаваны творчыя справздачы М. Гусева і З. Паўлюскага.

КАЛЕНДАР МАСТАЦТВА

25 ГОД ТЭАТРА ІМЯ ВАХТАНГАВА

13 лістапада споўнілася 25 год з дня заснавання ў Маскве драматычнага тэатра імя Е. Вахтангава. Творчы шлях гэтага тэатра пачынаецца з аматарскага студэнцкага драматычнага гуртка, які паставіў у лістападзе 1913 года, пад кіраўніцтвам Е. Вахтангава, спектакль «Сядзіба Ляніных» Б. Зайцава. П'еса гэта была ўключана ў рэпертуар не выпадкова, а таму, што, паводле свайго зместу і стылю, яна набліжалася да твораў, якія знаходзілі сабе месца на сцэне Маскоўскага Мастацкага тэатра, у прыватнасці «Чайкі». Пасля Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі рэжысёр і актор Маскоўскага Мастацкага тэатра Е. Вахтангаў з групы сваіх вучняў стварыў Трэцюю студыю тэатра. У аснову дзейнасці студыі быў пакладзены прыячы «выхаванне актара», таму кожным новым спектаклем быў для актара школай, дзе ён вучыўся новым прыёмам майстэрства. Выходзячы з «сістэмы Стаўіслаўскага», студыя шукала новых прыёмаў для знешняга вырашэння таго або іншага сцэнічнага твора.

Вахтангаў быў наватарам у тэатральным мастацтве, свае наватарскія пошукі ён апрабываў тым, што: нельга болей рабіць так, як мы рабілі да гэтага часу. Нельга займацца мастацтвам для ўласнай прыемнасці. У нас заада душа. Выстаўляйце вокны: няхай увойдзе сюды свежае паветра. Няхай увойдзе сюды жыццё. Не трэба палюхацца жыццю. Мы павінны ісці разам з жыццём.

У 1926 годзе студыя аддзялілася ад Мастацкага тэатра і рэарганізавалася ў тэатр імя Вахтангава. Тэатр стварыў рад спектакляў высокага сцэнічнага майстэрства: «Разлом» Б. Лаўронёва (1927 г.), «Тэмп» Н. Пагодзіна (1930 г.), «Ягор Бульчоў і

другія» (1932 г.), «Дасцігаў і другія» М. Горкага (1933 г.), «Інтэрвенцыя» Л. Славіна (1933 г.).

Адным з лепшых спектакляў з'яўляецца сучасны спектакль «Чалавек з ружом» Н. Пагодзіна (1937 г.), дзе ўпершыню выдатным акторм Б. Шчужкіным быў створаны вобраз правадзіра народаў Вадзіміра Глыча Леніна.

У гады Вялікай Айчыннай вайны частка маладога пакалення актараў пайшла ў фронты фліял тэатра імя Вахтангава. Тым, што засталіся ў сталінскім тэатры, пільна працавалі над патрыятычнымі спектаклямі «Фронт» А. Карнейчука, «Алека Дундзіч» М. Каца і А. Ржысўскага і над героіка-рамантычнай пастаноўкай «Сірана дэ-Бержарак» Растанна.

Ва ўсіх вышэйазначаных спектаклях адчуваецца моцны актёрскі ансамбль. Сапраўднымі савецкімі майстрамі сцэнічнага мастацтва паказалі сабе такія пастаноўшчыкі і артысты як Р. Сіманаў, Б. Захава, А. Дзікі, Ц. Мансурова, А. Гаруноў, Б. Бабчын, Н. Плятнікаў і іншыя.

Асабліва шмат вобразаў сучаснікаў створаны артыстамі гэтага тэатра. Актары наслідуюць традыцыям свайго настаўніка, памятаючы, што: «Актар павінен прынесці з сабой на сцэну пражытае вобразаў жыццё, без гэтага вобраза не будзе пераканаўчым... Актар не павінен іграць толькі прычым выпадак, паказаны п'есай, ён павінен сыграць «агульнае» вобраза, паказаць яго сутнасць». Таму не выпадкова, што ў гэтым тэатры п'есам і сучасныя тэмы займаюць адно з асноўных месцаў, а вобразы герояў-сучаснікаў з'яўляюцца цэнтральнымі вобразамі спектакляў.

Выходзяць у друку

Дзяржаўнае Выдавецтва БССР падрыхтавала да друку і выпускае ў свет у гэтым годзе новыя кнігі: «Ленін і Сталін у Беларускай народнай творчасці», «Пазмы» і «Вершы» Змітрака Бядулі, зборнік вершаў Міхася Машары, зборнікі вершаў: «Разгневаны зямля» М. Пранузы, «На родных палатках» А. Русака, «Заврот шчасця»

М. Гамолкі і «В походе» маладога рускага паэта Л. Токарава.

З класічнай рускай літаратуры будуць выданы «Записки охотника» І. Тургенева і «Герой нашего времени» М. Лермонтава. Акрамя гэтага, падрыхтаваны да друку «Выбраныя апавяданні» А. Чэхава ў перакладзе на беларускую мову К. Крапіні.

Мастацкае афармленне гасцініцы „Беларусь“

Калектыў беларускіх мастакоў распачаў работы па афармленню гасцініцы «Беларусь».

Скульптурныя работы выконваюцца пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтва БССР А. Глебава.

Інтэр'еры будуць аформлены пейзажамі беларускіх мастакоў. Вестыбюль упрыгожваецца карцінамі на тэмы герцічнай барацьбы савецкага народа з нямецкімі акупантамі.

Праф. Б. НЕЙМАН

Ф. М. Дастаеўскі

(Да 125-годдзя з дня нараджэння)

Руская літаратура не ведае больш складанага, больш супярэчлівага, больш непаслядоўнага пісьменніка, чым Ф. Дастаеўскі. З вялікай сілай таленту ён мастацтвам, справядлівасць чаго, быць можа, невыразна ўсведамляў; сцвярджаў тое, чаму, быць можа, не зусім верыў. У яго хваляючых раманнах, глыбокі і прывабныя як ніякая адмаўляць, жыццё часта выступае ў няправільных абрысах: ён шмат чаго не можа або не хацелі разумець. Але мы ведаем: «калі перад намі сапраўды вялікі мастак, то некаторыя хся-б з істотных бакоў рэвалюцыі ён павінен быў адлюстравыць у сваіх творах» (Ленін, «Галстой як лостра рускай рэвалюцыі»). Дастаеўскі належыць да такіх пісьменнікаў. Няўжо можна адмаўляць, што, пры ўсёй супярэчлівасці свайго светараўнення, ён усё-ж адлюстравыў «некаторыя хся-б з істотных бакоў» сучаснага яму жыцця?

Дастаеўскі ўвайшоў у літаратуру ў сярэдзіне 40-х гадоў XIX стагоддзя, у час, калі гурток Петрашэўскага прапагандаваў ідэі Фур'е, а Вялікія, першы рэвалюцыйны дэмакрат, паводле азначэння Леніна — «папярэднік сацыял-дэмакратыі» зразумел «крываваю любю» Марата да свабоды і высокароднасць ідэй сацыялізма. Гэтыя ідэі перадавалі людзей тагачаснай Расіі павяліч і Дастаеўскі. У яго першай апавесці «Бедныя людзі» паказвалася галечка, якая прытуляла свядомасць чалавека, палеўным жыллага горада, прыгнечанае ступеніца маленькага чалавека і, разам з тым,

чыстата яго душэўных перажыванняў, наўна чуліваасць яго затоенага хахання. Апавесць узрушыла Накрасава, які правёў над ёй бяссонную ноч. З поваду яе Вялікія сказаў маладому пісьменніку словы ўхвалы, якія засталіся ў яго памяці на ўсё жыццё.

Шчыры гуманізм, гарачая любю да чалавечтва прывялі Дастаеўскага ў гурток Петрашэўскага. Ураду было вядома, што Дастаеўскі чытаў тут палымныя ліст Вялікага да Гоголя — гэты маніфест свабоднай думкі. Гэты ліст, які, паводле слоў Яўгена, адлюстравыў «абурненне народных мас», гучаў для сучаснікаў, як пракамацыя, што клікала на барацьбу з прыгонніцтвам, царскім ушскам, народным баспраўцем і цемрай. Урад асудзіў Дастаеўскага, у ліку іншых членаў гуртка, да пакарэння смерцю праз павешанне. Дастаеўскі перанёс на сабе ўвесь рытуал пакарэння смерцю. Толькі ў апошні момант, калі ўсе асуджаных былі ўпэўнены ў гібелі, прышло распараджэнне аб іх «паміланні» — саласані на катаргу. Ці гэта была працэдурна, выдуманая ўладамі спецыяльна для «запалохвання», ці з'явілася яна вынікам выпадковасці, але Дастаеўскі мог пазней сказаць у «Іды» маючы на ўвазе сабе: «Можа быць і ёсць такі чалавек, якога працяталі прысуд, каб папакутваў, а потым сказаў: «Іды, будь даруючы». Вось такі чалавек, магчыма, мог-бы расказаць». Так, Дастаеўскаму было што расказаць аб пакутах чала-

вечага сэрца... Але з катаргі ён вярнуўся нейкім другім чалавекам.

Па сутнасці, змены пачаліся яшчэ раней. Яму вядома, што Вялікі не быў задаволены творами Дастаеўскага, якія ён напісаў «следам за «Беднымі людзьмі». У іх ён убачыў адыход ад сацыяльных праблем да люту «сэнюя» і містычных настроў. Нам вядома, што паміж пісьменнікам і яго крытыкам ужо тады былі вялікія спрэчкі. Змены, якія надыйшлі, тлумачыцца ў значнай меры той душэўнай стомленасцю, якая была вынікам яго прабывання на катарзе, той душэўнай «энервацыяй», аб якой ён гаварыў сам.

З высылкі Дастаеўскі прывёз новую веру, якую пачаў прапаведваць у сваіх апавесцях і раманнах. Ён бачыў царскую катаргу, ён вынаў на сабе жагата гэтага «смертнага дома» і напісаў аб ім свае «запіскі», якія глыбока ўзрушваюць. Але, паводле жадання аўтара, яго кніга павінна была заклікаць не да барацьбы, а да пакорлівасці, не да абурэння, а да царлівасці. «Так, у гэтым месцы магчыма было навучыцца царпенню» — вось той вывад, да якога прыйшоў пісьменнік. Цярпенне, царпенне і пакорлівасць!

Але найхарактэрнейшая рыса Дастаеўскага імяна ў тым, што, прапаведваючы адно, ён аб'ектыўна накіроўвае думку чытача да іншага. Ускі, хто парушае існуючае, хто падмае руку супроць устаноўленага — злучыцца, і ўсякае «злучыства» прывядзе непаводна да пакарання — да «пакарэння». А між тым, ці не само жыццё, замалебанне пісьменнікам, вядзе да гэтага «злучыства» — да абурэння несправядлівым ладам, ладам прыгнёту, гвалту і галечы? Гордая беднасць Раскольнікава, які не мае сродкаў, каб плаціць за навучанне ва ўніверсітэце, нявольніцкае становішча яго сястры, якая прымушана жыць

гувернанткай у распуснага Свідрыгайлава і пераносіць яго дамаганні, каб дапамагчы свайму брату, — абвясняе чытача жыццю. І жыццём гэтым валодае мярзотная старая — ліхвярка Алена Дамітрыеўна, своеасабліва і страшны сімвал капіталістычнага свету. Не, пры такім становішчы чалавек павінен пратэставыць. Не, пры такім становішчы гордасць чалавека не можа схіліцца перад кривым пакорлівасці і нявольніцкай царлівасцю!

Яшчэ Дабралюбаў, чытаючы апавесць Дастаеўскага аб «прыжыжжэнні і зняважанні», ставіў пытанне: «Ці толькі ім і застаецца, што маўчаць і царпенне?». З сцвярджаючым адказам не мог агадзіцца геніяльны крытык, рэвалюцыйна-дэмакрат. Для яго адказ быў зразумелы, але ён не мог у сваю эпоху сказаць больш дакладна як: «Дзе выйсе, — гэта павінна паказаць само жыццё. Са чымце за бесперапынным, стройным, магутным цяжнем жыцця, якое нічым не стрываецца, і будзьце жывымі, а не мёртвымі» («Забітыя людзі»).

Да жывой барацьбы заклікаў Дабралюбаў, усхваляваны чытаючы раман Дастаеўскага; да мёртвай пакорлівасці рэлігіі клікаў чытача сам аўтар. Ён прапаведваў хрысціянскую царлівасць. Але дзе мяжа яго рэлігійнай артадоксіі? «Злучыцца і пакарэнне» ён заканчвае цытатамі з Евангелія, якія павінны выраптаваць душу Раскольнікава. У апошнім сваім рамане «Браты Карамазавы» ён стварае царкоўную ідылюю аб тым часе, калі не свецкая ўлада, а духоўная будзе кіраваць светам. Але ці не ён напісаў глыбока ўзрушальную сцэну смерці маленькага, вечна г'янага чыноўніка Мармеладава, — калі яго жонка Екацярына Іванаўна, стомленая нястачай, градамі і хваробамі кідае словы гнеўнага пратэсту супроць елейнай прапаведзі свя-

тучніка, супроць хлусні рэлігійнага сучаснага? Грэх — не яе чалавечы наракненне, не, а вось гэтая смерць, а вось гэтая галечка, а вось гэтыя пакуты, — усё гэтае жыццё, створанае госпадам-богам. На спадзяванні «на дапамогу ўсвышчэннага»: «Эх, бацюшка! Словы ды словы адны!» «свясціцьнік апуціў галаву і не сказаў нічога», — дадае Дастаеўскі. А што-б ён сам, творца гэтай сцэны, мог адказаць на бунт няшчаснай жанчыны?

Гэтыя супярэчнасці, якія здзіўляюць нас у рамане Дастаеўскага, добра раскрыў А. Луначарскі. Савецкі крытык з вялікай пранікнёнасцю паказаў, што Дастаеўскі, відаць, сам да канца не верыў у свае ідэалы. Змагар за манархію і рэлігію, які ў мінулым быў сацыялістам-уціпістам і адыйшоў ад сваёй ранейшай веры, адчуваў «пагрозу» сацыялістычных ідэй не толькі для другіх, але і для сабе самога, адчуваў іх уладу над сваім уласным сэрцам. І цікава, — той, хто заклікаў да пакорлівасці, да царпення, да нерухомасці, да канца жыцця ў душы ўсё-ж песціў уціпічны ідэал «залатога веку».

Герой яго поэма раману «Падлетак», не выклікаючы прычэнання іншым перасанажам твора, усхвалявана гурчыць аб гэтым «залатым веку» — «чулоўным сне», «мары самай непраўдападобнай з усіх, якія былі але за якую людзі аддавалі ўсё сваё жыццё і ўсе свае сілы, у імя якой паміралі і забывалі пракоі, без якой народы не хочуць жыць і не могуць нават памерці» («Падлетак»).

Рэдкалегія: Л. Александровская, А. Багатыроў, Г. Глебаў, П. Кавалёў, Якуб Колас, А. Кулішоў, А. Кучар (в. а. адзінзана рэдактара), П. Пестрак, Г. Таран.